

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

СУДОТ (СОВЕТОТ)

СЛУЧАЈ КАСТЕЛС против ШПАНИЈА

(Молба бр. 11798/85)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

23-ти април 1992 год.

Во случајот Кастелс против Шпанија*,

Европскиот суд за човекови права, заседавајќи согласно член 43(чл. 43) од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (во понатамошниот текст: „Конвенцијата“)** и релевантните одредби од Правилникот на Судот, во Совет составен од следните судии :

- г. Р. Риздал, *претседател*,
- г. Тор Вилјалмсон,
- г. Р. Макдоналд,
- г. Ј. Де Мејер,
- г. С.К. МАРТЕНС,
- г-ѓа Е. Палм,
- г. Р. Пеканен,
- Г. А. Н, ЛУАЗО
- г. Ј.А. КАРИЈО САЛКЕДО, *СУДИЈА ad hoc*

како и г. М.-А. АЈЗЕН, *АРХИВАР* и г. Х. ПЕЦОЛД, *ЗАМЕНИК АРХИВАР*,

по разгледувањето зад затворена врата на 29-ти ноември 1991 год, и 26-ти март 1992 год.

ја донесе следната пресуда, која што на истиот датум беше и усвоена :

---

* Случајот е нумериран под број 2/1991/254/325. Првиот број е редоследот на случајот на списокот од случаи упатени до Судот во релевантната година (вториот број). Последните два бројо индицираат дека положбата на списокот на случајот упатен до Судот од неговото покренување и на списокот од соодветно покренатите молби до Комисијата.

** Изменет со член 11 од Протоколот бр. 8 (П8-11) што стапи во сила на 1-ви јануари 1990 год.

ПОСТАПКАТА

1. Случајот беше упатен до Судот од Европската комисија за човекови права (во понатамошниот текст: „Комисијата“) и од Владата на Кралството Шпанија (во понатамошниот текст: „Владата“) на 8-ми и 21-ви март 1991 год., во рамките на тримесечниот период одреден со член 32 ст. 1 и член 47 (чл. 32-1, чл. 47) од Конвенцијата. Случајот е покренат со Молба (бр. 11798/85) против Шпанија поднесена до Комисијата согласно член 25 (чл. 25) од шпанскиот државјанин, г. Мигел Кастелс, на 17-ти септември 1985 год.

Барањето на Комисијата упатуваше на членовите 44 и 48 (чл. 44, чл. 48) и на декларацијата со која Шпанија ја призна обврзната надлежност на Судот (член 46) (чл. 46); Молбата на Владата упатуваше кон член 48 (чл. 48). Предмет на барањето и на Молбата беше да се добие одлука дали фактите во случајот откриваат прекршување од страна на тужената држава на своите обврски согласно чл. 10 (чл. 10) од Конвенцијата, земен посебно или во врска со член 14 (чл. 14+10).

2. Во одговор на истрагата извршена согласно Правилото 33 ст. 3 (г) од Правилникот на Судот, Молителот наведе дека тој сакал да учествува во постапката и барал да замине, како адвокат, да го презентира својот сопствен случај, со помош на двајца колеги шпански адвокати (Правило 30 ст. 1).

Претседателот го одобри тоа барање на 15-ти април 1991 год. и го овласти Молителот да го користи шпанскиот јазик (Правило 27 ст. 3).

3. Советот што требаше да се конституира ги вклучуваше *ex officio* г. Ј.М. Моренила, избран судија со шпанско државјанство (член 43 од Конвенцијата) (чл. 43), и г. Р. Риздал, претседател на Судот (Правило 21 ст. 3 (б)). На 22-ри март 1991 год., г. Ф. Мачер, откако беше законски делегиран од претседателот, во присуство на записничарот со

ждепка ги извлече имињата на другите седуммина членови, имено г. Тор Вилхјалмсон, г. Р. Макдоналд, г. Ј. Де Мејер, г. С.К. Мартенс, г-ѓа Е. Палм, г. Р. Пеканен и г. А.Н. Луазо (член 43 на крајот од Конвенцијата како и Правилото 21 ст. 4) (чл. 43).

Со писмото до претседателот од 15-ти март, г. Моренила ја изјави својата намера да се повлече од случајот согласно Правилото 24 ст. 2 бидејќи ја претставуваше шпанската Влада пред Комисијата како Застапник. На 26-ти април, Владата го извести записничарот дека г. Хуан Антонио Каријо Салкедо, професор на Севилскиот Универзитет, бил именуван за судија *ad hoc* (член 43 од Конвенцијата и Правилото 23) (чл. 43).

4. Г. Риздал ја презема функцијата претседател на Советот (Правило 21 ст. 5) и, преку записничарот, го консултираше Застапникот на Владата, делегатот на Комисијата и Молителот за организацијата на постапката (Правила 37 ст. 1 и 38). Согласно наредбите и упатствата на претседателот, записничарот ги прими меморандумите на Владата и Молителот на 29-ти јули и 29-ти август 1991 год. На 25-ти септември, Секретарот на Комисијата поднесе различни документи на барање на архиварот, па на 5-ти ноември ги поднесе и забелешките на делегатот.

5. Во согласност со одлуката на претседателот, расправата се одржа отворена за јавноста во Палатата на човековите права во Стразбур, на 27-ми ноември 1991 год. Судот пред тоа одржа подготвителен состанок.

Пред судот пристапија:

- за Владата

г. Ј. Борега Борега, раководител

на Правниот оддел за човекови права при

Министерството за

правда,

Застапник,

- г. Ј.М. ВИЛАР УРИБАРИ, МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА, *Советник;*
- за Комисијата
- г. Л. ЛУКАИДЕС, *Делегат,*
- за Молителот
- Г. М. Кастелс, адвокат, Молител,
г. Ј.М. МОНТЕРО, АДВОКАТ,
г. Е. Вила, адвокат, *Советник;*
г. Ј. Верваеле, професор,
г. Д. Корф, помошници.

Судот ги сослуша обраќањата од г. Борего Борего за Владата, г. Лукаидес за Комисијата и, за Молителот, г. Кастелс самиот, на г. Монтеро, г. Вила и на г. Верваеле, како и нивните одговори на нејзините прашања и на прашањето од судијата.

ФАКТИЧКА СОСТОЈБА

6. Г. Мигел Кастелс, шпански државјанин, живее во Сан Себастијан (Гвипускоа), каде работи како адвокат. Во материјалното време, тој бил сенатор избран на списокот на Хери Батасуна, политичка групација што ја подржува независноста на Баскија.

А. Посебни околности на случајот

1. Спорната статија

7. Во седмицата од 4-ти до 11-ти јуни 1979 год., седмичникот „Пунто и Ора де Еускалериа“ објави една статија под наслов Инсултанте Импунидад (срамно неказнување) и потпишана од Молителот. Статијата гласи како што следува:

„За неколку дена, на празникот Св. Фермин, ќе помине една година по убиствата на Херман Родригез во Памплона (Ируна) и Хозеба Барандиаран во Сан Себастијан (Доности). Органите не ги идентификуваа сторителите на тие кривични дела. Тие дури не ни кажаа на кои организации тие припаѓаат. Ниту пак ги идентификуваа лицата што ги убија, помеѓу 12-ти и 15-ти мај 1977 год., Грегорио Марихалар Ајестаран, на возраст од 63 год., и Рафаел Гомез Хауреги, на возраст од 78 години, во Рентериа, Хозе Луис Каноат Ирун и Мануел Фуентес Меса во Ортуела, на 14-ти мај, повторно во 1977 год. Хозе Луис Аристизабал во Сан Себастиан, и околу истиот датум, во истиот град, Исидоро Суспереги Алдекоа, на возраст од над 70 години, на почетокот на јуни, истата година, Хавиер Исидро Суспереги Алдекоа, на возраст над 70 години, на почетокот на јуни, повторно во 1977 год., Хавиер Нуњез Фернандез во Билбао, Франциско Азнар Клементо, Педро Марија Мартинез Око, Ромуладо Баросо Хапаро, Хуан Хозе Кастијо и Биенвенидо Переда Морал, на 3-ти март 196 год. во Гастеиз, и во истата година, на 7-ми март во Басаури, Викенте Антон Фереро, на 9-ти мај во Монтехура, Аниано Хименез и Рикардо Пејејеро, во јуни Алберто Ромеро Солињо во Еибар, во септември Хесус Марија Забала во Фуентерабиа, во ноември Сантиаго Навас и Хозе Хавиер Нуин во Сантестебан и на 10-ти јули Норми Менхака во Сантурке, Хозе Емилиоа Фернандез Перез, на возраст од 16 години, и Фелипе Каро Флорес, на возраст од 15 години, на 24-ти јули и 25-ти јули 1978 год., едниот во Апатомонастерио а другиот во Сестао. Јас само ги споменувам мртвите а списокот е далеку од тоа да биде исцрпен. Тие се само примери. Ниту едно, повторувам, ниту едно од убиствата, на незавршениот список од фашистички убиства извршени во Баскија (Еузкади), не покажа ни најмал знак дека ќе се расчисти од страна на органите. Дали поединците што ја убија Емилиа Лареа, Роберто Арамбуру, Хоземари Итуриоз, Агурцане Арегви, Аргала, Хозе Рамон Анса и Гледис дел Естал, неодамнешни убиства, ќе бидат идентификувани? А кога велам неодамнешните треба да го наведем и датумот, 9-ти јуни 1979 год., бидејќи утре ќе има други.

А остануваат стотици случаи, бидејќи ги има стотици, во кои луѓето се разнесени, пиштолите се спремни, во селските барови и во населбите (Аморебиета, Дуранго, Егвиа, Лојола итн.) или едноставно трчаат по улиците ранувајќи и претепувајќи го секого што ќе го сретнат, бомбите се оставаат на популарни собиращишта (Пунто и Хора, Бордатксо, Алај Бар, Санти Бар,

Аскагасунаец). или во а автомобилите, напади во кои преживеаните страдаат доживотно од последиците итн.

Сторителите на тоа кривично дело продолжуваат да работат и остануваат на одговорни служби, сосема неказнети. Никаква потерница не е издадена за нивно апсење. Описот на лицата што ги извршиле тие дела или не бил составен или објавен, ниту постоеле некои списоци на осомничени во весниците, или фотокит слики, и уште помалку, не се понудени награди на јавноста, ниту имало апсења или претреси и проверки во нивните домови. Помошта на јавноста не е барана преку медиумите, како што се случуваше во други случаи. Навистина е значајно дека таквата помош не е дури ни прифатена во врска со тие кривични дела. Не е воспоставена никаква врска, немало никакво официјално соопштение полно со експлицитни обвинувања и отфрлање во печатот, како во други случаи.

Десното крило, кое е на власт, ги има сите средства на располагање (полицијата, судовите и затворите) за да бараат и да ги казнуваат сторителите на толку многу кривични дела. Но не се грижете, правото нема самото да се истера на чистина.

Крајно десничарски организации ? Пред смртта на Франко, никој во Баскија не мислеше дека било можно да се обезбеди апсење или осуда за „незаконско здружување“ на само еден член, а уште помалку на еден од водачите на „Трипл А“ од „Батајон Васко-Еспањол“, на „Батајон Гвезалага“, на АТЕ, на Адолф Хитлер командо, на Франциско Франко командо, на Мусолини командо, на Новиот поредок, на Омега , на „Општественото шпанско движење, на Шпанска национална акција“ или „Геријерос де Кристо Реј“. Никој не може да поверува во тоа исто така.

Членовите на „ЕТА“ се држат во затвор? Стотици од нив биле в затвор. Лицата сомнителни дека се членови на „ЕТА“? Илјадници од нив се притворени во полициските станици. Симпатизери? Може да се продолжи со списокот засекогаш. Сепак ниту еден единствен водач или член на Трипл А нема гајле.

Оние што се одговорни за јавниот ред и кривичните прогони се истите денес како што беа порано. А тука во Баскија ништо не е променето што се однесува до неказнувањето и прашањата за одговорност кои се засегнати.

Периодот кога Ибанез Фреире беше генерален директор на Цивилната Гарда, а Фрага беше министер за надворешни работи, беше исто така време кога имаше

голем пораст на тнр. Крајно десничарски активности во Баскија. Истиот феномен, истите коинциденции повторно се случуваат сега.

Порастот на активностите на групите слободни да дејствуваат како што сакаат е во главно придружен со порастот на Баскија во однос на силата на безбедносните сили.

Тие командоси, бидејќи мораме некако да ги наречеме, изгледаат како да се дома во Баскија, посреде една заедница што е целосно непријателска кон нив. Тоа е премногу необјасниво за да нема очигледно објаснување. Тие имаат прецизни информации за да ги извршат своите напади, често пати почесто подетални отколку локалните луѓе.

Тие имаат значителни досиеја што се ажурираат. Тие имаат значителни залихи оружје и пари. Тие имаат неограничен материјал и ресурси и работат комплетно неказниви. Што се однесува до тајмингот на нивните операции и условите под кои тие се извршени, може да се каже дека се гарантирани дека ќе имаат правен имунитет однапред. Забрана на луѓето да видат дека тоа е залудно.

Ова е важно за луѓето. Во Баскија, поважно е отколку во провизорните шеми за самоуправа, демократски консензус и други безначајни или апстрактни глупости, бидејќи е видлива, може да се допре реалноста што се спротивставува на луѓето секојдневно.

Искрено, не верувам дека фашистичките здруженија што ги наведов погоре имаат некакво независно постоење, вон државниот апарат. Со други зборови, не верувам дека ти всушност постојат. И покрај сите тие различни бецови, секогаш се работи за истите луѓе.

Зад тие дела може да стои само Владата, партијата на Владата и нивниот персонал. Ние знаеме дека тие се повеќе ќе го користат како политички инструмент безмилосното гонење на Баскиските дисиденти и нивното физичко елиминирање. Ако сакаат тоа а биде така и со недостиг на смисла за политичка визија, тоа е нивни проблем! Но за љубов на следната жртва од нашиот народ, тие што се одговорни мора да бидат веднаш идентификувани со максимален публицитет.“

2. *Кривичната постапка против Молителот*

(а) Судската истрага

8. На 3-ти јули 1979 год., органите за прогон покренаа кривична постапка против г. Кастелс заради навредување на Владата (член 161 од Кривичниот Законик, види точка 20 подолу). Судот надлежен за истражна постапка, Врховниот Суд, бараше од Сенатот да го повлече парламентарниот имунитет на Молителот, што тој и го стори со мнозинство на 27-ми мај 1981 год.

9. На 7-ми јули 1981 год. Врховниот Суд го обвинил Молителот дека искажал сериозни навреди против Владата и јавните службеници (член 161 ст. 1 и 242 од Кривичниот Законик). Тој понатаму нареди негово притворање, земајќи ги предвид пресудите донесени за такви кривичните дела како што се во прашање (шест до дванаесет години затвор, види став 20 подолу), но дозволил негово ослободување со кауција во смисла на неговиот статус на сенатор и поради „недостиг од алармирање предизвикано со наводните кривични дела.

На 28-ми септември 1981 год. Судот ја измени својата претходна одлука. Тој му дозволи на Молителот условно ослободување подложно единствено на обврската да се пријавува кај судијата во редовни интервали. Во дополнение на околностите што се веќе наведени, нагласи дека, во текот на неговото испрашување, г. Кастелс покажал кооперативен став и изјавил дека неговата статија била наменета само како политичка денунцијација а не навреда или закана за Владата или нејзините членови.

10. На 12-ти декември 1981 год., адвокатот бранител на Молителот оспори четиримина од петмината членови на релевантниот оддел од Врховниот Суд. Беше поднесено дека нивните политички убедувања и функциите што ги држеа во претходниот политички режим ги дисквалификуваат од расправање за случај што се однесува на

слободата на мислењето на еден поединец, кој како и Молителот, беше познат противник на режимот што е во прашање. Тие се потпреа на член 54 ст. 9 од Законот за кривична постапка.

По неколку молби за разговор, вклучително едната што резултираше со одлуката на Уставниот Суд од 12-ти јули 1982 год. со која се придружува на Врховниот суд во наоѓањето на тоа оспорување како дозволиво, вториот суд, заседавајќи на пленарна седница, го отфрли оспорувањето врз основа на неговите точки на 11-ти јануари 1983 год. Врховниот суд застана на гледиште дека иако судиите навистина биле во Кривичниот Оддел на Врховниот Суд во поранешниот политички режим а еден од нив, од 1966 до 1968 год. бил претседавач на Судот за јавен поредок, тие во тоа време само го применувале законодавството што било во сила.

На 4-ти мај 1983 год., Уставниот суд ја отфрли жалбата која г. Кастелс ја поднесе тврдејќи дека има повреда на член 24 ст. 2 од Уставот (право на непристрасен трибунал). Тој утврди дека фактот што судиите во прашање може да имале политички убедувања различни од неговите не би можело да се гледа како да има директна или индиректна релевантност за решението на спорот во рамките на значењето на член 54 ст. 9 од Законот за кривична постапка.

11. Во меѓувреме истрагата на случајот напредувала. На 3-ти февруари 1982 год. јавниот обвинител заклучил дека фактите претставувале кривично дело искажување сериозни навреди против Владата и барал казна затвор од шест години и еден ден.

Во својот меморијал (провизорни заклучоци) на 2-ри април 1982 год., адвокатите сметаа дека спорната статија содржела точни информации и не го искажала личното мислење на обвинетиот, туку погледите на општата јавност. Тие понудија да предочат докази за да се утврди вистинитоста на информацијата. Тие поточно сугерираа дека

надлежните органи треба да поднесат извештаи за сите полициски истраги, притвори, обвиненија и други мерки преземени против членовите на крајните десничарски групи одговорни за нападите пријавени во статијата, бидејќи фактите за кои се известувало биле општо познати и не би можело да се каже дека биле навредливи. Во дополние, бранителите барале доказите да се земат од педесет и двајца сведоци, вклучително членовите на Белгискиот, Италијанскиот, Францускиот, Англискиот, Ирскиот и Данскиот Парламент и од Европскиот Парламент, за прашањето на парламентарната практика во врска со слободата на политичката критика, тие аргументираа дека обвинетиот дејствувал во своето својство на избран претставник во сообразност со обврските поврзани со тоа.

12. Со одлука (авто) од 19-ти мај 1982 год., Врховниот Суд одби да ги прифати повеќето докази поднесени од одбраната, на основ на тоа дека имале намера да ја покажат вистинитоста на раширените информации.

Имало разсидувања во академското мислење и дури во сопственото прецедентно право во однос на тоа дали одбраната на вистината (*exceptio veritatis*) би можела да се пледира во поглед на навредите насочени кон државните институции, но реформите на Кривичниот Законик што биле во тек го разјасниле прашањето. Тие институции потпаѓаа вон опфатот на таа одбрана а член 461 од Кривичниот Законик (види став 21 подолу) го овластуваа само кога биле вмешани јавни службеници. Доказите што одбраната предложи да ги предочи поради тоа не беа дозволиво постапката што беше во тек, без да се прејудуира можноста што беше на располагање на обвинетиот да покрене кривична постапка ако смета дека тоа е соодветно.

Г. Кастелс поднесе жалба (*recurso de súplica*), но на 16-ти јуни 1982 год. Врховниот Суд ја потврди својата одлука по основ дека точноста

на информациите не беше одлучувачка за обвинение на навреда на Владата.

Молителот потоа поднесе жалба (amparo) до Уставниот Суд, тврдејќи дека правата на одбраната биле игнорирани. Судот ја отфрли на 10-ти ноември 1982 год., сметајќи дека прашањето би можело да се реши само во светлината на постапките во нивната целост а по одлуката на парничниот суд.

(б) Судањето

13. Кривичниот Оддел од Врховниот Суд одржа расправа на 27-ми октомври 1983 год. и донесе пресуда на 31-ви октомври. Тој го осуди Молителот на една година и еден ден затвор за искажување навреди од полесен вид (menos graves) против Владата, како помошна казна исто така беше дисквалификуван во текот на истиот период да зазема било каква јавна функција и да си ја врши професијата, и му беше наложено да ги плати трошоците.

Тој најде на прво место, во однос на објективниот елемент на одбраната, дека изразите користени во статијата биле доволно силни за да го оштетат угледот на оштетените страни и да откријат став на презир. Се додека беше засегнат субјективниот елемент, сметаше дека, како сенатор, г. Кастелс имаше на располагање многу очигледни средства за изразување, предвидени со правилникот низ постапката во Собранието, преку кои би ги вршел своите должности и би ги набљудувал и би ги критикувал активностите на Владата, бидејќи пропуштил да ги употреби тие средства, тој не би можел да тврди дека дејствувал за сметка на својот електорат. Вториот аргумент на одбраната, заснован врз целта политичка критика (animus criticandi), не ја отстрани нејзината клеветничка намена (animus injuriandi), туку ја намали нејзината важност. Во случајот што го испитуваме, искажаните навреди со цел политичка критика ги надминале дозволивите

ограничувања на таквата критика и ја нападнале честа на Владата. Поради тоа се претпочитало да се примени член 162 од Кривичниот Законик, што предвидувал кривично дело искажување помалку сериозни навреди против Владата, отколку член 161. На прашањето за уставното право на слобода на изразувањето (член 20 од Уставот, види став 19 подолу) имало ограничувања на тоа право, особено во врска со правото на чест и на приватен живот и правото да се контролира користењето на нечија сличност. Понатаму, фактот што наредата се појавила во статија во печатот сугерирал дека тоа било плод на покомплициран интелектуален процес и еден степен на образложение би го сторило појасно и попречиено.

Конечно, Врховниот Суд ја потврдил својата Одлука од 19-ти мај 1982 год. во врска со дозволивоста на одбраната на вистината.

Молителот повторно му ја индицирал на Врховниот Суд својата намера да поднесе жалба (amparo) против пресудата, потпирајќи се, меѓу другото, на членовите 14, 20, 23 и 24 од Уставот. Тој ја поднел својата жалба на 22-ри ноември 1983 год.

14. На 6-ти декември 1983 год. Врховниот Суд, имајќи ги предвид околностите на случајот, две години го запрел извршувањето на казната затвор (член 93 од Кривичниот Законик), но ја заменил со помошна казна. Извршувањето на втората мерка сепак било сепак запрено од Уставниот Суд на 22-ри февруари 1984 год.

3. Жалбата (amparo) до Уставниот Суд

15. Во својата жалба (amparo) од 22-ри ноември 1983 год., г. Кастелс се жалел дека тој не бил во можност да уреди пресудата на Врховниот Суд да биде испитана од повисок суд, како и на должината на постапката.

Тој понатаму сметал дека Судот го нарушил принципот на претпоставката на невиност одбивајќи да му дозволи да предочи

докази. Тој сметал дека тоа е спротивно на повеќето елементарни правила на правосудството да осуди некого, во овој случај еден сенатор, за давање изјави што биле точни и доволно важни за да биде неопходно на нив да се сврти вниманието на заедницата како нешто итно и тоа во детали, без претходно да му се дозволи да ја утврди нивната вистина.

Понатаму тој тврдел, дека има прекршување на принципот на еднаквост пред законот (член 14 од Уставот), земен заедно или во врска со правото на слобода на изразувањето (член 20), како што други лица објавиле слични статии без да се соочат со тешкотии. Понатаму, тој тврдел дека бил жртва на нарушување на неговото право да формулира политичка критика, за што аргументирал дека е инхерентно во член 23 бидејќи важело за него во неговото својство на сенатор. Според него, таа одредба која го гарантира правото да се учествува во јавни работи, му дава право да ги врши своите парламентарни должности внимателно користејќи го секој орган или средство што му е на располагање.

Молителот понатаму упати кон член 20 од Уставот во резимето на своите приговори (*suplico*).

16. Во своите обсервации од 22-ри март 1984, јавниот обвинител забележа дека член 14 гарантира еднаквост пред законот а не еднаквост вон законот. Што се однесува до жалбата заснована врз член 23, таа се совпаѓа со претходна жалба или била заснована врз недоразбирање: Јасно е дека еден член на Парламентот не ги врши своите должности само во Собранието, но надвор од него не ужива никаков имунитет, иако би можел, како и секој граѓанин, да критикува дејствие на Владата, но не треба да заборави дека слободата на изразувањето има свои ограничувања поставени со Уставот.

За неговиот дел, г. Кастелс, со писмо од 21-ви мај 1984 год., повторно понуди да ја докаже вистинитоста на своите изјави, бидејќи тоа покажувало „нарушување на оспорена пресуда на правото да ’прима и соопштува вистинити информации со било кое средство за ширење на истите’ од член 20 на Уставот“. Тој исто така го спомена своето право во својата жалба (*recurso de súplica*) против одбивањето на таа понуда од страна на Уставниот Суд (20-ти јули 1984 год.) и во неговите обсервации од 21-ви февруари 1985 год.

17. Уставниот Суд ја одби жалбата на 10-ти април 1985 год.

Резимирајќи ги жалбите на Молителот по точка 2 од делот „Што се однесува до законот“ на својата пресуда, тој го зема заедно тоа што имаше врска со членовите 14 и 23 како и јавниот обвинител, без да упати кон член 20: наводната повреда на правото на еднаквост пред законот, гарантирано согласно член 14 земен посебно или во врска со член 23, до мерка до која оспорената одлука ги ограничила овластувањата за набљудување, испитување и критика на еден сенатор.

Во точка 6 е наведено дека парламентарните привилегии требало да се толкуваат стриктно бидејќи поинаку тие би станале инструменти за нарушување направата на другите, тие престануваат кога нивниот носител дејствува како обичен граѓанин, дури и во неговото својство како политичар.

Во точка 9 и 10 го разгледа централното прашање : Правото да се потпре на релевантни доказ при изведувањето на одбраната, а особено да пледира одбрана на вистината во поглед на кривично дело од видот за кој се работи. Судот во врска со ова забележа:

„Со цел да се процени дали доказите што се бараат да се предочат се релевантни, неопходно е да се утврди врската помеѓу тие докази решавачката тема, што мора прво да се утврди врз основа на тврдењата на странките. Освен во случај на факти што се очигледни или општо познати, Судот не смее да интервенира во тој поглед, инаку би ги прејудиицирал главните точки, иако само

делумно ... . судовите треба да претпочитаат да го избегнат тоа (таквата претходна проценка), сепак само по себе тоа не ги нарушува уставните права со тоа што другите права на одбраната се почитуваат. Дури и ако во овој случај Судот можеби требаше да не го антиципира своето мислење за одбраната на вистината при проценката на релевантноста на доказите, (таа неправилност) поради тоа го нарушува уставното право да се користат релевантни докази - особено кога како во овој случај е донесена одлука на само едно ниво од надлежноста, само ако постоела повреда на суштинското право што е во прашање.

... "

Член 161 од Кривичниот Законик подигна критика помеѓу академските писатели бидејќи ја ограничи слободата на изразувањето. Во секој случај, тоа треба да се сфати во врска со член 20 што ја гарантира таа слобода. Во врска со тоа, треба да се прифати дека кривичното законодавство би можело да конституира соодветни средства за регулирање на користењето на фундаменталните права со тоа што да го почитувала суштинската содржина на правото што е во прашање. Ограничувањата на слободата на информации и мислењето биле вон прашањето што треба да се утврди во областа на државната безбедност, што може да биде загрозено со обид да се дискредитираат демократските институции. Во заклучок, прашањето дали одбраната на вистината била или не била дозволива на тоа поле било чисто едно од законските толкувања а специфичната примена на член 161 во случајот што се разгледувал било прашање на потпаѓање во рамките на ексклузивна јуридикција на Врховниот Суд.

18. На 1-ви април 1986 год. Врховниот Суд одлучил дека времетраењето на затворската казна било дефинитивно отслужено. Последователно, досието за осуда било поништено во согласност со член 118 од Кривичниот Законик. Затоа не може повеќе да се открива

со истрага на кривичното досие на Молителот освен ако барањето доаѓа од судии или судови во врска со нова кривична истрага.

Б. Релевантното законодавство

1. Уставот од 1978 год.

19. Релевантните членови на Уставот го предвидуваат следното:

Член 14

„Сите шпански граѓани се еднакви пред законот. Секоја дискриминација заснована врз раѓање, раса, пол, религија, мислење или друга состојба или лични или општествени околности се забранети.“

Член 18

„1. Правото на чест, на приватен живот и на семеен живот, како и правото да се контролира употребата на нечија сличност ќе бидат заштитени.

...“

Член 20

1. Следните права ќе се признаат и заштитат:

(а) правото на слободно изразување и ширење на мислења, идеи и мненија со збор или усно, во писмена форма или со било кои други средства за репродукција,

...

(г) правото да се добиваат и соопштуваат вистинити информации со секакви средства за ширење. Правото да се повикува на приговор на совеста и на професионалната тајна ќе биде уредено со закон.

2. Користењето на тие права не смее да биде ограничено со никаква претходна цензура.

...

4. Тие слободи ќе бидат ограничени со почитта на правата обезбедени под овој наслов, со одредбите на актите за примена, а особено со правото на чест и на

приватен живот, како и правото да се контролира употребата на нечија сличност и на заштита на младината и децата.

Член 23

„1. Граѓаните треба да имаат право да учествуваат во јавниот живот директно или преку свои претставници слободно избрани на периодично одржувани избори со универзално гласање.

...”

2. *Кривичниот Законик*

20. Законот за институции 8/1983 од 25-ти јуни 1983 год. го реформираше Кривичниот Законик. Предвидува кривичните дела навредување на Владата да бидат казниви со следните казни :

Член 161

„Следното треба да подлежи на долгорочни затворски казни (од шест години и еден ден до дванаесет години - член 30 од Кривичниот Законик):

1. Оние кои сериозно ја навредуваат, лажно ја обвинуваат или и се закануваат на ... Владата ...;

2. ...”

Член 162

„Кога навредата или заканата од претходниот член не е сериозна, треба да подлежи на казна краткорочен затвор (од шест месеци и еден ден до шест години - член 30 од Кривичниот Законик).“

Тие одредби се појавуваат во одделно поглавје од Кривичниот Законик. Поголавјето што е во прашање се заснова врз принципот на надлежност (Одлука на Врховниот суд од 19-ти мај 1982 год., види точка 12 погоре) и предвидува зајакната заштита на животот, слободата и честа на претпоставените функционери од државата. Кривичното дело лажно обвинување на Владата не беше воведено се до 1983 год.

21. Насловот X од Том II од Кривичниот Законик ги дефинира кривичните дела изрекување навреди и давање лажни обвиненија. Второто се состои од грешно обвинување на едно лице за кривично дело што потпаѓа во рамките на категоријата на тие што треба да се обвинат дури и без жалба (член 453 од Кривичниот Законик). Од друга страна, навреда е секое изразување или дејствие што дискредитира едно лице или го изложува на презир, особено со обвинување за кривично дело од вид што може да се гони само ако е поднесена тужба (член 457 и 458 од Кривичниот Законик). Практичната важност на дистинкцијата е дека одбраната на вистината е прифатлива за кривично дело лажно обвинување (член 456) но не за кривично дело искажување навреди, освен кога навредите се насочени против јавните службеници во поглед на делата што се однесуваат на вршењето на нивните должности (член 461 од Кривичниот Законик).

Со Пресудата од 31-ви октомври 1983 год. Врховниот Суд наведе дека одбраната на вистината не можела да се пледира во врска со кривично дело навредување една од претпоставените институции на државата. На прво место, ниту еден функционер како таков не бил засегнат, а второ, институциите што се во прашање уживале дополнителна заштита на ова поле согласно кривичниот закон (види точки 12 и 13 погоре).

ПОСТАПКИТЕ ПРЕД КОМИСИЈАТА

22. Во својата Молба од 17-ти септември 1985 год. до Комисијата (бр. 11798/85), г. Кастелс се потпре на член 6, 7, 10 и 14 (чл. 6, чл. 7, чл. 10, чл. 14) од Конвенцијата.

Со делумна Одлука од 9-ти мај 1989 год., Комисијата ги одби жалбите засновани врз член 6 и 7 (чл. 6, чл. 7) како недопустливи. На

7-ми ноември 1989 год. најде дека остатокот на Молбата е недопустлив. Во својот извештај од 8-ми јануари 1991 год. (член 31) (чл. 31), изрази мислење дека постои повреда на член 10 (чл. 10) (девет гласови наспроти три) и дека не е подигнато посебно прашање согласно член 14 (чл. 14) (едногласно). Целосниот текст на неговото мислење и двете мислења на неслагање што се содржани во извештајот и се репродуцирани како анекс кон ова Пресуда*.

ШТО СЕ ОДНЕСУВА ДО ЗАКОНОТ

I. НАВОДНАТА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 10 (чл. 10)

23. Г. Кастелс тврдеше дека е жртва на повреда на неговото право на слобода на изразувањето гарантирано со член 10 (чл. 10) од Конвенцијата, што гласи како што следува :

„1. Секој има право на слобода на изразувањето. Тоа право ќе ја вклучува слободата да се има мислења и да се добиваат и даваат информации и идеи без попречување од страна на јавен орган и без оглед на државните граници. ...

2. Користењето на тие слободи подлежи на такви формалности, услови, ограничувања или казни како што се пропишани со и се неопходни за едно демократско општество, во интерес на националната безбедност или јавна сигурност, за спречување на нереди или криминал, за заштита на здравјето и моралот, за заштита на угледот или правата на другите, за спречување на откривање информации добиени во доверба, или за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството.“

Владата го оспори ова тврдење, додека Комисијата се согласи со него.

---

* Забелешка од архиварот: поради практични причини овој анекс ќе се појави само во печатена верзија од Пресудата (Том 236 од Серијата А од Публикациите на Судот), но еден примерок од извештајот на Комисијата може да се снабди во регистарот.

А. Претходен приговор на Владата

24. Владата се бранеше, како што правеше пред Комисијата, дека Молителот пропуштил да ги исцрпи домашните правни лекови (член 26 од Конвенцијата) (чл. 26). Веројатно „поради тактички причини“, тој не го покренал посебно пред Уставниот Суд жалба во врска со наводната повреда на правото на слобода на изразувањето заштитено согласно член 20 од Уставот. Во својата апраго жалба тој упати кон оваа одредба само индиректно, жалејќи се на дискриминација при користењето на таа слобода, понатаму тој не го спомена член 10 (чл. 10) од конвенцијата или слични одредби од другите меѓународни инструменти. Според Законот за институции што ја уредува постапката за апраго жалба (бр. 2/1979), тој требал јасно да ги назначи двата факти и одредбите што се наводно прекршени. Следуваше дека г. Каstelc не му дал на Уставниот Суд прилика одлучи по прашањето што е сега пред Судот.

25. Во одговор, молителот сметаше дека тој изречно се повикал на член 20 од Уставот пред Уставниот Суд. На прво место, фактите наведени во неговата апраго молба утврдувале дека тоа што било во влог бил типичен пример на користење на правото на слобода на изразувањето и евидентно покажало дека имало попречување. Понатаму, во *suplício* тој ги навел, помеѓу другите одредби, членот што е во прашање и законскиот аргумент што тврдел повреда на член 20, земен заедно со член 14 (еднаквост пред законот). Вистина беше дека тој аргументирал на поограничена основа за правото на избран претставник да формулира политичка критика, согласно член 23, но тоа беше доволно да се прочита точка 10 од делот на Пресудата „Што се однесува до законот“ од 10-ти април 1985 год. за да се види проблемот што навистина се појави. Во тој пасус Уставниот Суд детално ја испитал компатибилноста на член 161 од Кривичниот

Законик, основата за оспореното обвинение и осуда, со слободата на изразувањето (види ставови 15 и 17 погоре).

26. Додека го изразувањето на својата согласност со Молителот, Комисијата примарно го повика Судот да утврди дека немал надлежност да го одобри приговорот.

27. По оваа точка Судот се ограничи себе си на упатување до неговото конзистентно прецедентно право, потврди неодамна во својата Пресуда Б. против Франција од 25-ти март 1992 год. (Серија А бр. 232-С, стр.45, точки 35-36).

Што се однесува до точките од поднесокот, тој забележува дека член 26 (чл. 26) мора да биде применет со некој степен на флексибилност и без претеран формализам“, доволно е „приговорите наменети да се сторат последователно пред органите на Конвенцијата“ требало да бидат покренати „барем во суштина и во согласност со формалните барања и временските ограничувања одредени во домашното право“ (види ја Пресудата Гуцарди против Италија од 6-ти ноември 1980 год., Серија А бр. 39, стр.26, т. 72, и Пресудата Кардо против Франција од 19-ти март 1991 год., Серија А бр. 200, стр.18, т. 34).

28. Молителот се потпре врз член 10 (чл. 10) од Конвенцијата во поглед на две нешта: Тој тврдел дека бил обвинет и осуден за изјави што биле вистинити, но чија точност бил спречен да ја утврди; во дополние, спорната статија влегла во сферата на политичка критика во која било должност да се ангажира секој член на Парламентот.

29. Изгледа дека г. Кастелс ги покренал двете тие точки пред Врховниот Суд. Пресудата од 31-ви октомври 1983 год. одбива да ја прифати одбраната на вистинитоста во врска со кривичното дело навредување на Владата и одлучи дека Молителот ги пречекорил

ограничувањата на прифатлива политичка критика (види точка 13 погоре).

30. Поднесоците во поддршка на жалбата апраго од 22-ри ноември 1983 год. дадени само со индиректно и кратко упатување кон член 20 од Уставот (види т. 15 погоре), тие сепак ги изнесоа приговорите за кои е дискутирано погоре.

Додека овој случај го засновал врз потесна одредба, член 23 од Уставот, Молителот го барал правото, во своето својство на сенатор, да ја критикува акцијата на Владата, право што е очигледно инхерентно на слободата на изразувањето во посебниот случај на избрани претставници. Понатаму Уставниот Суд го призна тоа во своето резиме на приговорите, ги зеде заедно приговорот во однос на член 14 и 20 и оној што се однесува на член 23 (види точка 17 погоре).

Молителот исто така се повикува и ана правото на пресумпција на невиност и на неговото право да предочи докази способни да ја утврдат точноста на неговите изјави. Правејќи така, тој формулираше жалба што беше едноставно поврзана со наводната повреда на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата. Секако тоа беше како Уставниот Суд ја толкуваше жалбата, тој го придружи прашањето на релевантноста на доказите кон она за суштината на случајот, имено кривичното дело предвидено со член 161 од Кривичниот Законик, чија компатибилност со слободата на изразувањето е испитана (точка 9 и 10 од делот „Што се однесува до Законот“ од Пресудата од 10-ти април 1985 год., види т. 17 погоре).

31. Судот конечно забележува, како и Комисијата, дека г. Кастелс го навел член 20 од Уставот и во своето известие за жалбата апраго поднесена до Врховниот Суд, и во *suplico* на неговата Молба од 22-ри ноември 1983 год. (види точки 13 и 15 погоре). Потоа, во бројни писмени соопштенија до Уставниот Суд, тој исто така упати, во врска

со одбраната на вистината, кон неговото право „да прима и соопштува вистинити информации“ (види точка 16 погоре).

Нема сомнеж дека причината зошто жалбата не успеа во тој поглед треба да се бара во ограничувањата што на времето Уставниот Суд го постави за неговата надлежност. Од негова гледна точка, проблемот на дозволивоста на одбраната на вистинитоста во врска о кривичното дел навреда на Владата подигнал прашање на законско толкување повеќе отколку проблем на сообразност со Уставот, а примената на член 161 од Кривичниот Законик во случајот што се разгледува беше ексклузивно работа на обичните судови (види точка 17 погоре, и *mutatis mutandis*, Пресудата Гуцарди против Италија, наведена погоре, Серија А бр. 39, стр.27, т. 72).

32. Според тоа, Судот смета дека Молителот пред Уставниот Суд се повикал, „барем во суштина“, жалбите во врска со член 10 (чл. 10) од Конвенцијата. Приговорот дека г. Кастел пропуштил да ги исцрпи домашните правни лекови мора поради тоа да биде отфрлен.

Б. Главните точки на жалбата

33. Во поднесокот на г. Кастелс, кривичната постапка покрената против него и неговата последователна осуда за навредување на Владата, ја попречила неговата слобода на изразување, особено поради тоа што не му било дозволено да ја утврди вистината за изјавите содржани во својата статија.

34. Ограничувањата и казните за кои тој приговараше се непоречно „попречување“ со користењето на слободата што е во прашање. За таквото попречување да го избегне попречувањето од член 10 (чл. 10), тоа мора да биде „пропишано со закон“, извршено со стремеж кон една или повеќе легитимни цели одредени со член 10 ст. 2) (чл. 10-2) и

„неопходни за едно демократско општество“ со цел да постигнат таква цел или цели.

1. „Протишано со Закон“

35. Не може да има сомнеж дека оспоруваното обвинение имало законска основа, имено член 161 и 162 од Кривичниот Законик. Молителот не го спорел тоа, туку тврдел дека тој не можел да очекува дека неговата одбрана на вистината би се сметала за недозволлива, поточно после усвојувањето на Уставот од 1978 год. Тој сметал дека, до 19-ти мај 1982 год., Врховниот Суд никогаш не одлучил по прашањето во врска со кривичното дело навредување на Владата и дозволивоста на таква одбрана за кривичните дела од таква природа (член 240) било предмет на различни мислења и помеѓу академските писатели и во прецедентното право.

36. Во расправата на Владата, од друга страна, јасно е од шпанското законодавство, а особено од член 461 од Кривичниот Законик, дека на полето што е во прашање одбраната на вистинитоста е дозволива само кога навредите се насочени против јавни службеници при вршењето на нивните должности, ниту пред ниту после 1978 год. Уставниот Суд никогаш не дозволил *exceptio veritatis* за навреди кои не биле насочени против поединци. Г. Кастелс сепак ја обвини Владата како целина.

37. Во светлината на диспозитивот на член 461 од Кривичниот Законик, Судот смета дека тоа толкување е разумно. Очигледно тоа било без преседан – оттаму притеснетост на покажана од Врховниот Суд во нејзината одлука од 19-ти мај 1982 год. (види точка 12 погоре), но тоа е тука иматеријално: Тоа беше текст што ги покривал на општ начин неколку можни видови навреда а што неизбежно требало да биде способен да биде ставен во игра во нови ситуации; горе наведената одлука се ограничуваше себе си да го примени тоа на различни околности (види, *mutatis mutandis*, Пресудата Опсервер и Гардијан против Велика Британија од 26-ти ноември 1991 год., Серија А бр. 216, стр. 27-28, т. 53).

Затоа судот наоѓа, како и Комисијата, дека правилата што го уредуваат оспореното попречување биле доволно предвидливи за целите на член 10 ст. 2) (чл. 10-2) од Конвенцијата.

2. Дали целта кон која се стремело била легитимна?

38. Според Молителот, ниту обвинението поднесено против него ниту неговите последователни осуди не стремеле кон легитимна цел согласно став 2 од член 10 (чл. 10-2). Делата за кои бил обвинет, како што Врховниот Суд признал, не предизвикале никаква тревога (види точка 9 погоре); во дополнение, од Пресудата од 31-ви 1983 изгледа дека предмет на попречувањето не бил да се заштити јавниот поредок и националната безбедност, но всушност да ја сочува честа на тужената Влада.

39. Сепак, во својата одлука од 10-ти април 1985 год., врз која Владата се потпираше, Уставниот Суд нагласил дека безбедноста на државата би можела да биде под закана од обиди да се дискредитираат демократските институции (види точка 17 погоре). Во својата статија г. Кастелс не само што опиша многу сериозна ситуација што вклучува бројни напади и убиства во Баскија, тој исто така приговараше за неактивноста на дел од органите, особено на полицијата, па дури и за нивна коалиција со виновниците и оттаму заклучи дека Владата била одговорна.

Поради тоа може да се каже, а тоа соодветствува на гледиштето на Владата и Комисијата, дека во околностите стекнати во Шпанија во 1979 год. постапките покренати против Молителот биле покренати за „спречување неред“, во рамките на значењето на член 10 ст. 2) (чл. 10-2), а не само заради „заштита на угледот ... на другите“.

3. Потребата од попречување

40. Г. Кастелс го наведе својот договор со Комисијата и ја нагласи круцијалната важност на слободата на изразувањето за еден избран претставник, како порт-парол на мислењата и стравовите на својот електорат. Во дополние, таа слобода бараше дополнителни гаранции кога дискусијата се однесувала на работи од јавен интерес. Тоа секако било случај тука, оспорената статија била дел од широка дебата за климата на несигурност што преовладувала во Баскија од 1977 год. Осудата на Молителот била наменета да се заштитат органите наспроти нападите од опозицијата повеќе отколку Владата наспроти неоправданите и клеветнички обвиненија; иако засрамувачки за Владата, откривањето на тие факти што се во прашање служеле на јавен интерес.

41. Владата нагласи дека слободата на изразувањето не била апсолутна, таа со себе носела „должности“ и „одговорности“ (член 10 ст. 2 од Конвенцијата) (чл. 10-2). Г. Кастелс ги пречекорил нормалните ограничувања на политичката дебата; тој навредил една демократска влада со цел да ја дестабилизира, а во текот на многу чувствителен, навистина критичен, период за Шпанија, имено кратко по усвојувањето на Уставот, во време кога групи со различни политички убедувања прибегнувале кон насилство истовремено.

42. Судот потсетува дека слободата на изразувањето, заштитена во став 1 од член 10 (чл. 10-1), претставува една од суштинските основи за едно демократско општество и еден од основните услови за неговиот напредок. Подложно на став 2 од член 10 (чл. 10-2), тоа е применливо не само на „информациите“ или „идеите“ што се примени погодно или се сметаат за ненавредливи или како прашање на индиферентност, туку исто така за оние што навредуваат, шокираат или вознемируваат. Такви се барањата за таков плурализам,

толеранција и слободоумие без што не постои „демократско општество“ (види, меѓу ја другото, Пресудата Хендисајд против Велика Британија од 7-ми декември 1976 год., Серија А бр. 24, стр.23, т. 49, и Пресудата Опсервер и Гардијан, наведена погоре, Серија А бр. 216, стр.30, т. 59) (а)).

Додека слободата на изразувањето е важна за сите, тоа е особено така за еден избран претставник на народот. Тој го претставува својот електорат, го привлекува вниманието кон нивните преокупации и ги брани нивните интереси. Според тоа, попречувањата на слободата на изразувањето на еден член на Парламентот од опозицијата како што е Молителот, повикува на најголема внимателност од страна на Судот.

43. Во случајот што се разгледува, г. Кастелс не го изрази своето мислење од подиумот на сенатот, како што можел да стори без страв од санкции, туку го сторил тоа во периодика. Како и да е, тоа не значи дека тој го загубил правото да ја критикува Владата.

Во поглед на тоа, надмоќната улога на печатот во една држава управувана со владеењето на правото не смее да се заборави. Иако не смее да ги пречекори различните ограничувања што се ставени, помеѓу другото, заради спречување неред и заштита на угледот на другите, сепак е должен на тоа за да шири информации и идеи за политички прашања и други работи од јавен интерес (види ја, *mutatis mutandis*, Пресудата Сандеј Тајмс против Велика Британија од 26-ти април 1979 год., Серија А бр. 30, стр.40, т. 65, и Пресудата Опсервер и Гардијан, наведена погоре, Серија А бр. 216, стр.30, т. 59) (б)).

Слободата на печатот на јавноста и дава едно од најдобрите средства за откривање и формирање мислење за идеите и ставовите на нивните политички водачи. Поточно, им дава на политичарите прилика да размислуваат и коментираат за преокупациите на јавното мислење; со тоа овозможува секому да учествува во слободната

политичка дебата што е самата срж на поимот на демократското општество (види ја Пресудата Лингенс против Австрија од 8-ми јули 1986 год., Серија А бр. 103, стр.26, т. 42).

44. Во својата пресуда од 31-ви октомври 1983 год., Врховниот Суд застанал на гледиштето дека оспорената статија ја минала линијата помеѓу политичката критика и навредата, макар само малку, со освојат употреба на извесни термини (види точка 13 погоре).

45. Судот забележува, како и Комисијата, дека г. Кастелс почнал со денунцијација на неказнивата уживана од членовите на различни екстремистички групи, сторителите на бројни напади во Баскија од 1977 год. Со тоа тој ги пребројал фактите од огромен интерес на јавното мислење од тој регион, кога поголемиот дел примероци од периодиката што е во прашање биле продадени. Како и да е, во својот заклучок тој одмери сериозни обвиненија против Владата, што според него била одговорна за ситуацијата што настанала (види точка 7 погоре).

46. Слободата на политичката дебата несомнено не е апсолутна по природа. Државата договорничка може да направи тоа да подлежи на извесни „ограничувања“ или „казни“, но на Судот е да донесе конечна одлука за сообразноста на таквите мерки со слобода на изразувањето обезбедена со член 10 (чл. 10, и Пресудата Опсервер и Гардијан, наведена погоре, Серија А бр. 216, т. 59 (в)).

Ограничувањата за дозволивата критика се пошироки во поглед на владата отколку во врска со приватните граѓани, или дури со еден политичар. Во едно демократско општество, дејствијата и пропустите на Владата мора да подлежат на големо внимание не само на законодавството и судските органи туку исто така и на јавното мислење. Понатаму, доминантната позиција што ја зазема Владата чини за неа да биде неопходно да покаже воздржаност од прибегнување кон кривични постапки, особено кога има на

располагање други средства за одговор на неоправдани напади и критицизам од страна на нејзините противници и медиуми. Сепак останува отворено за надлежните државни органи да усвојат, во нивното својство како гаранти на јавниот поредок, мерки, дури и со природа во смисла на кривичното право, наменети за соодветна реакција без претераност во однос на клеветничките обвиненија без никаква основа или формулирани со лоша намера.

47. Во овој случај, г. Кастелс во неколку прилики понуди, пред Врховниот Суд а потоа и во Уставниот Суд, да утврди дека фактите пребројани од него биле вистинити и добро познати, според неговото гледиште, тоа ги лишило неговите изјави со било каков навредлив ефект (види точка 11 и 16 погоре).

На 19-ти мај 1982 год., Врховниот Суд ги прогласи таквите докази недозволиви врз основа на тоа дека одбраната на вистината не можела да се пледира во поглед на навредите насочени кон институциите на државата (види точка 12 и 21 погоре), тој го потврдил тоа толкување во неговата пресуда од 31-ви октомври 1983 год. (види точка 13 погоре). Уставниот Суд застапа на гледиште дека тоа било прашање на обично законско толкување и како такво потпаѓа вон неговата надлежност (види точка 17 погоре).

Молителот поради тоа не можел да пледира одбрана на вистинитоста и добрата намера во кривична постапка покрената против него согласно член 161 од Кривичниот Законик.

48. Според дискусијата на Владата, бидејќи тврдењата на Кастелс не биле доволно прецизни, нивната вистина не би можела да биде покажана, понатаму тие требало да се сметаат како вредносни судови, во врска со одбраната на вистинитоста била ирелевантна.

Овој аргумент не е убедлив. Статијата што се појави во Пунто и Хора де Еускалериа (види точка 7 погоре) мора да се смета како

целина. Молителот започна со составување долг список убиства и напади извршени во Баскија, потоа нагласи дека тие останале неказнети, продолжи со вмешаноста на различни екстремистички организации што ги именува, и на крајот и припишал на Владата одговорност за ситуацијата. Всушност многу од тие тврдења подлежат на обид да се утврди нивната вистинитост, токму како што г. Кастелс разбирливо можел да се обиде да ја покаже својата добра намера.

Невозможно е да се наведе каков би бил исходот од постапката ако Врховниот Суд ги дозволил доказите што молителот барал да ги наведе, но Судот придава одлучна важност на фактот дека тој ги прогласил таквите докази недозволиви за кривичното дело што е во прашање (види точка 12 погоре). Тој смета дека таквото попречување во користењето на слободата на изразувањето на Молителот не било неопходно за едно демократско општество.

49. Владата исто така се потпира на релативно богатата природа на наметнатата санкција, но во светлината на горе споменатиот заклучок Судот не мора го испита тој аргумент.

50. Да резимираме, постои повреда на член 10 (чл. 10).

II. НАВОДНАТА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 14 ВО ВРСКА СО ЧЛЕН 10 (чл. 14+10)

51. Г. Кастелс исто така тврдеше дека е жртва на дискриминација бидејќи други лица изразиле слични поглед без никакви кривични санкции да им се наметнат. Тој се потпрел на член 14 (чл. 14), што гласи како што следува:

„Уживањето на правата и слободите утврдени со Конвенцијата ќе бидат обезбедени без дискриминација на било која основа како што е полот, расата, бојата на кожата, јазикот, религијата, политичкото или друго мислење,

националното или социјалното потекло, здружувањето на национално малцинство, имотот, раѓањето или друг статус.“

Владата го одби ова тврдење.

52. Бидејќи ова прашање не е фундаментален аспект на случајот, Судот не смета дека е неопходно да се решава истиот одделно (види ја, меѓу другото, Пресудата Аиреј против Ирска од —ти 1979 год., Серија А бр. 32, стр.16, т. 30).

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 50 (чл. 50)

53. Според член 50 (чл. 50):

Странката е целосно или делумно во спротивност со обврските што произлегуваат од ... Конвенцијата, а ако интерниот закон на споменатата Страна дозволува некаква делумна репарација да се изврши во однос на последиците од таа одлука или мерка, одлуката на Судот, ако е потребно, ќе даде праведна сатисфакција на оштетената страна.“

54. Молителот бараше на прво место објавување на резимето од судската пресуда во весниците во Баскија, во Мадрид и во остатокот од државата, и отстранување на сите упатувања кон неговата осуда во централната кривична евиденција (Registro Central de Penados y Rebeldes).

Судот посочува дека нема надлежност да дава такви наредби (види ја, *mutatis mutandis*, Пресудата Манифатура ФЛ против Италија од 27-ми февруари 1992 год. Серија А бр. 230-Б, стр.21, т. 22).

A. Парична штета

55. Г. Кастелс исто така побарувал 375.000 пезети во поглед на загуба на заработката. Како обвинет со кауција, тој се појавил педесетидва пати пред Судот во местото на неговото живеалиште (Сан Себастиан) и три пати пред Врховниот Суд во Мадрид (види точка 8-9

погоре), што резултира со загуба на време и прилика да се занимава со својата професионална дејност како адвокат.

Судот застапа на гледиште дека тие ограничувања тешко дека можеле да му предизвикаат било каква штета, бидејќи, како адвокат, тој често ги посетувал судовите што се во прашање. поради тоа, не е утврдено дека тој претрпел парична штета.

Б. Непарична штета

56. Молителот исто така побаруваше, без да даде никакви бројки, надомест за непарична штета. Судот не одлучи по можноста дека може претрпел таква штета, но во околностите на случајот, утврдувањето дека има повреда одредено со оваа пресуда само по себе претставува доволно праведна сатисфакција.

В. Трошоци и издатоци

57. Во поглед на неговите трошоци и издатоци настанати во шпанските судови, г. Кастелс побарувал 2.181.476 пезети. Судот му додели само 1.000.000 од тој износ, бидејќи некои од износите што се во прашање се однесувале на жалбите *amparo* што не се поврзани со приговорите утврдени како дозволиви од Комисијата.

58. Конечно Молителот бараше 3.328.000 пезети за неговите трошоци и издатоци пред органите на Конвенцијата, заедно со 20.000 ДЕМ за награда на г. Корф и г. Верваеле.

Како и Владата, Судот смета дека бројот на адвокати што го претставувале г. Кастелс е претеран, дека тој се појавувал пред Судот со четиримина адвокати, а исто така треба да се има на ум дека Комисијата ги прогласила за недозволиви некои од приговорите покренати на почетокот.

Вршејќи проценка на еднаква основа, Судот му додели на г. Кастелс вкупен износ од 2.000.000 пезети.

ПОРАДИ ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. Смета дека има надлежност да го разгледа претходниот приговор н Владата, но ја отфрла,
2. Дека постоела повреда на член 10 (чл. 10);
3. Смета дека ене е неопходно да го разгледа случајот исто така согласно член 14, земен заедно со член 10 (чл. 14+10);
4. Смета дека, што се однесува до наводната непарична штета, оваа пресуда претставува доволно праведна сатисфакција за целите на член 50 (чл. 50);
5. Смета дека Кралството Шпанија треба на Молителот да му плати, во рамките на три месеци, 3.000.000 (тримилиони) пезети за трошоци и издатоци),
6. Го отфрла остатокот од побарувањата на Молителот.

Составено на англиски и француски јазик и донесено на јавна расправа во Палатата на човековите права во Стразбур, на 23-ти април 1992 год.

Ролв РИЗДАЛ

Претседател

Марк-Андре АЈЗЕН

Записничар

Во согласност со член 51 ст. 2) (чл. 51-2) од Конвенцијата и Правилото 53 ст. 2 од Правилникот на Судот, следните одделни мислења се во анекс кон оваа Пресуда:

(а) мислење на слагање од г. Де Мејер,

(б) мислење на слагање од г. Пеканен,

(в) мислење на слагање од г. Каријо Салкедо, судија ad hoc.

Р.Р.

М.-А. Е.

МИСЛЕЊЕ НА СЛАГАЊЕ ОД СУДИЈАТА ДЕ МЕЈЕР

(Превод)

Во оспорената статија г. Кастелс состави долг список убиства и напади извршени во Баскија¹ и ја денунцираше неказнивоста, опишана од него како гнасна (*insultante impunidad*), која ја уживале нивните сторители². Тој се жалеше на недејствителноста на органите³, кои, тврдеше тој, не сториле ништо за да ги идентификуваат, иако истите органи покажале голема марливост „во други случаи“ (*en otros supuestos*)⁴. Тој гледаше на тоа како на доказ за тајна спогодба помеѓу виновните странки⁵ и ја одговорноста припишуваше за „тие дела“ (*estas acciones*) на Владата и нејзините поддржувачи⁶.

Тоа беа несомнено сериозни обвиненија⁷.

Како и да е, одмерувајќи ги, тој едвај го користеше своето легитимно право на слобода на мислењето и на изразувањето. Тоа право беше нарушено во случајот пред Судот бидејќи г. Кастелс беше обвинет и осуден за тоа што ги напиша и објави своите погледи за прашање од општ интерес, во едно „демократско општество“ не е прифатливо еден граѓанин да биде казнет зашто го сторил тоа.

Во врска со тоа нема разлика дали г. Кастелс бил во право или не. Прашањето на одбраната на вистинитоста не било релевантно во врска со неговата проценка на ситуацијата⁸, тоа е особено така бидејќи

---

¹ Точка 48 од пресудата. Види ги првиот и вториот став од членот (точка 6 од Пресудата.

² Наслов на членот и точките 45 и 48 од пресдата.

³ Точка 39 од Пресудата.

⁴ Видете ги особено третиот и шестиот став од членот.

⁵ Точка 39 од Пресудата.

⁶ Последниот став од членот и точките 39 9 45 од Пресудата.

⁷ Став 45 од Пресудата.

⁸ За оваа точка видете го посебното мислење на г. Пеканен, стр. 29 подолу, и *mutatis mutandis*, Пресудата Лингенс против Австрија, од 8-ми јули 1986 год., Серија А бр. 103, стр. 27-28, т. 45 и 46.

убиствата и нападите наведени во статијата навистина се случиле а неказнивоста на сторителите изгледа дека дури и не била одречена.

Можеби е добро да се додаде дека што се однесува до навредите, лажните обвиненија и клевети, нема основи за давање подобра заштита на институциите отколку на поединците, или на Владата отколку на опозицијата⁹.

---

⁹ Поради тоа не можам да ја одобрам „зајакнатата заштита“ дадена на Владата согласно член 161 и 162 од шпанскиот Кривичен Законик (т. 20 од Пресудата).

МИСЛЕЊЕ НА СЛАГАЊЕ ОД СУДИЈАТА ПЕКАНЕН

Во својата статија г. Кастелс прво наброи список убиства и напади извршени во Баскија и нагласи дека тие останале сеуште нерешени и неказнети. Тој исто така повикува вмешаност на различни крајно десничарски организации. Од тие факти тој тогаш извлече заклучок дека: „Зад тие дела може да стои само Владата, партијата на Владата и нивниот персонал“.

Г. Кастелс беше осуден од Врховниот Суд заради искажување навреди од помалку сериозен вид против Владата. Врховниот Суд помеѓу другото утврди дека навредите изречени со цел на политичка критика ги надминале дозволивите ограничувања на таквата критика и ја нападнале честа на Владата. Врховниот Суд исто така беше на мислење дека одбраната на вистинитоста (*exceptio veritatis*) не била дозволива во такви случаи согласно шпанскиот закон.

Судот придаде одлучувачка важност на фактот дека Врховниот Суд на Шпанија ја прогласи одбраната на вистинитоста недозволива поради кривичното дело што е во прашање. За жал јас не сум во состојба да го прифатам тоа мислење. Одлучувачки факт за повредата на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата, според моето гледиште е тоа што г. Кастелс бил казнет затоа што имал мислење дека Владата била одговорна за инцидентите што се во прашање и го објавил тоа.

Во поглед на прашањето за *Exceptio veritatis* поради тоа не е релевантно во овој случај. За утврдување на повреда на член 10 (чл. 10) од Конвенцијата, доволно е што г. Кастелс бил казнет за критика на Владата кога сторил така на начин што треба да се дозволи во едно демократско општество.

МИСЛЕЊЕ НА СЛАГАЊЕ ОД СУДИЈАТА КАРИЈО
САЛКЕДО

Целосно ги споделувам гледиштата искажани од Судот во точка 46 од Пресудата. Би сакал да нагласам дека слободата на изразувањето претставува една од суштинските основи на едно демократско општество. Но јас морам исто така да нагласам дека користењето на таа слобода „со себе носи должности и одговорности“ (член 10 ст. 2 од Конвенцијата) (чл. 10-2), а тоа, во состојба каде политички мотивираното насилство претставува постојана закана за животите и безбедноста на населението, особено е тешко да се удри праведна рамнотежа помеѓу барањата за заштита на изразувањето и императивите за заштита на демократската држава.

Со обезбедување во член 10 ст. 2) (чл. 10-2), дека користењето на слободата на изразувањето и слободата да се имаат мислења и да се добиваат и шират информации и идеи „може да подлежи на такви формалности, услови, ограничувања или казни како што пропишува законот и се неопходни за едно демократско општество“, Конвенцијата признава дека тие слободи не се апсолутни. Понатаму, Конвенцијата исто така го признава принципот дека никаква група или лице нема право да се стреми кон дејности чија цел е уништување на било кое од правата и слободите гарантирани со неа (член 17) (чл. 17); дека во дополние имплицира, според моето гледиште, позитивни обврски за Државите договорнички.

Затоа, останува отворено за државите да усвојуваат мерки, дури и ако нивната природа е од кривичното право, наменети да реагираат соодветно и без претерување, што значи, во сообразност со барањата од Конвенцијата, на клеветничките обвинувања без никаква основа во фактите или формулирани со лоша намера.